

O gün hamı səksəkədə idi. Gecənin narahatlığı gündüzün həyəcanından xəbər verirdi. Gələn xəbər nə olacağını təsəvvür etsələr də, qəbul etmək fikrində deyildilər.

Hərdən küləyin döydüyü qaçı ürəkləri döydürdü. Artıq için, çölün döyüntüləri bir-birinə qarışmışdı.

Gündüz ara-sıra sızan məlumat gecənin qarənliğini artırır.

Zamanı içinə çəkən, adamı boğmağa aparən sükutun daxili hayqırtısı bəzən qışırıqdan daha dəhşətli olur.

Ola bilermi? Olarmı? Odurmu? sualları bu gecə fasilə vermirdi. Sanki həyatın sonuydu, bitmişdi hər şey, sabah açılmayacaqdı.

Kimse sükutu pozmağa cəsarət etməirdi.

Yatan da yox idi ki, yuxu görədi. Bir də, gecə vaxtı yuxunu kim idi evdə suya danışan?

İçindəki suallara cavab axtararaq hamı gözünü bir-birinin ağzına dikmişdi.

İlin son gecəsi kimi uzanan gecə qurtarmırdı ki, qurtarmırdı...

Şəmkinin Kür qəsəbəsində İlham kişiylə Faya ananın evində iki oğul böyüyürdü. Gözlərinin ağı-qarası iki oğul. Ailənin gələcək ümidləri.

Doğma yurdlarından - Qərbi Azərbaycanın Dərələyəzdən qaçqın düşən bu insanlar

bütün təskinliyi oğullarında tapırdılar. Övladların dünyaya gəlişinin sevinci ağrıları, yurd həsrətini unuduraraq, onları ikinci vətən saydıqları Şəmkirə bağlamışdı.

Hər dəfə boya-başa çatdıqları yurd yeri yada düşəndə, İlham kişiylə Faya ana üzlerini dağlara tuturdular. Həsrətin gözlərdə yaratdığı ağrıyı, acını onlara qısılan balaca Cavidlə Çingizin baxışlarından gizlədərək, onların başını tumarlayıb bugünə şükür edirdilər. Nə Cavid, nə də Çingiz yurd, vətən itkisinin nə olduğunu hələ başa düşmürdü.

Doğulduqları yer, evləri, oynadıqları dostları vardı. Həyat onlar üçün bunlardan ibarət idi.

Uşaqlar tək-cə evə yox, valideynlərinin qəlbinə də işıq salırdılar. Ağrıları, yorğunluğu unuduracaq, qarənliyi qovacaq işıq. Onların səsi, gülüşü evdəki ovqatı dəyişirdi. Həyətdə nə qədər nadinc olsalar da, evdə tamam başqaydılar. Bacıları olmadığından analarına kömək edirlər. Buyruğa baxırdılar. Evin düzəninə balaca əllərlə düzən qatmağa çalışırdılar.

Onlara baxdıqca ata qürur hissi keçirirdi. Ana oğlanlarını özünə arxa-dayaq bilirdi.

ŞƏHİD QARDAŞLAR

İlham kişiylə Faya ana üçün ən ağır dərdi hələ ki, yurd itkisiydi, yurd dərdiydi.

Vətən, yurd hissi tam başqadır. Bu bağlılıq qopanda tənhalayırsan, özündən ayrılan kimi olursan. Yoxluq səni sıxır. Darırsan. Özündə nəyinsə çatmadığını fərqiində olursan. Bambaşqa bir hal yaşayırsan. İlahi mümkün olmayan, ancaq yaşayanların bildiyi hal...

Didərginlik, yurdundan uzaq düşmək böyük dərdədi. Olanlarını, keçmişini itirirsən. Özünü itirmiş kimi. Nələr varsa, xatirələrdə qalır. Bir vaxtlar sevvə-sevvə baxdıqlarına daha baxa bilmirsən. Hər şey keçmiş çevrilir, tarix olur. Sınıqsan. "Arxam, yurdu var", - deyə bilmirsən.

Uşaqlığın, gəncliyin yox kimidi. İlk addım atdığıın, gəzdiyin yerlərin sonrakı taleyindən xəbərsizsən. Arzularınla bərabər izlərin də itib. İzinin üstünə iz qoyulduca, o artıq səninki deyil.

Hissləri nə qədər bəlağətli sözlərlə ifadə etmək istəsən də, onu olduğu kimi çatdırma bilmirsən. Mümkün deyil. O hisslər yazıya sığmır. Yazdıqca, nələrinə qaldığını düşünürsən. Gərək gözün, yaddaşın bütün sözlərini, ifadələrini köçürəsən. O da mümkünsüzdür.

Övlad sevgisi kimi...

Dərddən doyan bu insanlar "dərd gələndə batmanla gəlir" ifadəsini heç sevməzdilər. İçlərində bir qorxu vardı. Nədənini bilmirdilər. Amma qəbul etmək istəmirdilər.

Hələ İrevan, Zəngəzur, ... Qarabağ dərdi vardı.

Ermənilər hər gecə mövqe-

lərimizi, kəndlərimizi atəşə tuturdular. Yaralananlar, şəhid olanlar vardı.

Evin iki oğul da döyüşənlər arasındaydı...

Şəhidlərimizin anası Faya xanımın səsinə həmişəkəndən fərqli bir narahatlıq hissi etdiyimdən sağollaşmış, sonra zəng edərək demək istəyirdim ki, "yox, buyurun, hər cümə olduğu kimi, bu gün də şəhidləri ziyarətə getmişdim" - deyib danışmağa başladı: "Onları ziyarət edəndə həmişə belə oluram. Halım dəyişir. Özümdə olmuram. Ötənləri xatırlayıram. Elə bilirəm ki, həyətdən, məktəbdən gəlib, indicə üstümə qaçaçaqlar, toy günlərindəki tək məni sevincə qucaqlayacaqlar; müharibədən-döyüşdən gəlirlər, onları sağ-salamat görüb yenə duz kimi yalayacam, haranı aldıqlarını soruşacam.

Onsuz da bir an belə yadımdan çıxırlar. Amma hər bura gələndə o anları təzədən yaşamağa oluram. Onlar mənimçün təzədən doğulur, günbəgün böyüyürlər... sonra da şəhid olurlar. Əbədi məkanın sahibinə çevrilirlər.

Onların qara mərmərdən mənə baxan gözlərini görəndə özümü saxlaya bilmirəm.

Doğmalarından, onlarından ayrılanda insan necə olar? Ana necə olar?

Qoynuma sığınmaqlarını, boynuma sarılmalarını istəyirəm. Daş əlləri qalxmır. Onları mən qucaqlamalı oluram. Bumbuzdular. Yayın istisi də onları isidə bilmir. Köksümün istiliyi ilə isidirəm. Ana qucağının isti-

liyi tam başqadı. Bala onu daha yaxşı hiss edir.

Mən onlara sığındıqdan sonra, elə bil özlərinə gəlirlər, donları açılır, isinirlər. Baxışları da dəyişir. Söhbət eləmək istəyirlər. Onların qırıq-qırıq gələn səslərini eşidirəm. Arzularını, istəklərini dinləyirəm...

Danışırıq...

Hər dəfə mənə təskinlik, ürək-dirək verməyə çalışırlar.

Mən onlara bu həftə olanları çatdırıram, onlar mənə hər şeyin yaxşı olacağını deyirlər. Uşaqlarının böyüdüyünü dedikcə, necə sevindiklərini hiss edirəm.

Ən çox sevindikləri onlara Qələbə xəbərini çatdıranda oldu. Sanki ağrıları sağaldı. Dirçəldilər. Nə qədər qəribə görünsə də, içlərindəki rahatlığı duydum. Övladı ana qədər kim duya bilər. Harda olmalarının fərqi yoxdur.

Döyüşdə yaralananda - güllə, mermi qəlpəsi haralarına deyirdisə, o yerimdə ağrıları başlayardı. Soruşanda deməsələr, boyunlarına almasalar da, nələr çəkdiqlərini bildirdim.

Allah anaları öz dərdlərini çəkməklə bərabər, həm də övladlarının dərini çəkmək üçün yaradıb. Yoxsa övladlar o dərdləri tək çəkə bilməzdilər".

Faya ana qəbiristanlıqdan, övladlarından necə ayrılıb gəldiyini söyləyir. Ananın sözlərinə nə ürək dözə bilir, nə qələm tab gətirir.

Telefonun hər iki başından güclə: "Allah şəhidlərimizə rəhmət ələsin. Ruhları şad olsun. Onların sayəsində" ... sonra hərə ancaq özünü eşidir...

(ardı var)

Rəfai TAĞIZADƏ